

کارورزی مشاوره در شبکه های مجازی

اصول، فنون و نظریه ها در بافتی یکپارچه

با گزارش کامل جلسات مشاوره

تألیف:

دکتر آسیه شریعتمدار

عضر هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

شریعت: آسیه	موضوع:
کارآزمایی مشاوره در شبکه های مجازی: اصول، فنون و نظریه ها در بافتی یکپارچه ر با گزارش کامل جلسات مشاوره/تالیف آسیه شریعتمدار: زیر نظر معاونت پژوهشی دانشگاه علامه طباطبائی.	عنوان و نام پدیدآور:
تهران: انتشارات علامه طباطبائی، ۱۳۹۷.	مشخصات نشر:
۴۹۱ ص. وزیر.	مشخصات ظاهری:
انتشارات دانش علامه طباطبائی؛ ۵۱۶	فروست:
۳-۴-۳۶۲-۲۱۷-۹۶۴-۱۷۰۰۰۰۰۰ تومان.	شابک:
فیبا	وضعیت فهرست نویسی:
کارآموزی (مشاوره)	موضوع:
Counseling - Study and Teaching (Internship)	موضوع:
فضای مجازی -- جنبه های روان شناختی	موضوع:
Cyberspace -- Psychological Aspects	موضوع:
مصاحبه بهداشت روانی	موضوع:
Interviewing in Mental Health	موضوع:
فضای مجازی -- ایران -- جنبه های روان شناختی	موضوع:
Cyberspace -- Iran -- Psychological Aspects	موضوع:
دانشگاه علامه طباطبائی - معاونت پژوهشی.	شناسه افزوده:
BF ۶۳۶ / ۶۵ / ۴۲ ۱۳۹۷	رده بندی کنگره:
۱۵۸/۳۰۷۱	رده بندی دیوثی:
۵۵۱۸۲۲۵	شماره کتابخانه ملی:

کتاب روزن مشاوره در شبکه های مجازی ۱. خواندن و نظریه ها در بافتی یکپارچه ۱. کتاب کامل جلسات مشاوره

تألیف:

حراسیه مریم خداداد

زیر نظر معاون پژوهشی دانشگاه

شابک: ۴-۳۶۲-۲۱۷-۴-۹۰۰-۹۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

ویراستار: معصومه رضایی زاده سروراستاد کارنایلا فرمانی انوشه

نمایه ساز: سیده زهرا طباطبائی جعفری

طراح جلد: سمیرا حاجی گلدی ناظر فنی: رضا انبیه

مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی؛ تهران، بزرگراه شهید همت،

دهکده المپیک، میدان ورزش

تلفن مرکز انتشارات: ۴۴۷۳۷۵۶۰ صندوق پستی: ۱۵۸۱۵/۳۴۸۷

چاپ اول ۱۳۹۷ شمارگان: ۲۰۰ قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۷	بخش نخست
۷	از «الف» تا «ز» فرسودگی شغلی
۱۱	فصل نخست
۱۱	زمینه‌ها و مقدمات
۱۱	اهداف و سازمان‌بندی
۱۲	مشاوره‌ها و چالش‌ها
۱۶	سازمان‌دهی جلسه‌ها
۱۶	زمان‌بندی
۱۸	شرایط فیزیکی
۲۳	چالش‌های هویتی مشاوران تازه‌کار
۲۶	مشاوره‌ها و ساختارها
۲۹	پرورش هنجارهای پذیرش مراجع
۳۰	آمادگی اولیه
۳۰	آموزش اولیه
۳۱	آموزش رعایت حریم خصوصی
۳۱	آموزش تنظیم وقت
۳۲	ارائه اطلاعات
۳۲	ارائه اطلاعات به اعضای گروه
۳۳	تنظیم وقت
۳۳	هماهنگ کردن وقت‌های مشاوره با مشاور
۳۴	کنسل کردن وقت مشاوره از طرف مراجع
۳۵	رضایت آگاهانه

۳۵	الف. ۲. رضایت آگاهانه در رابطه مشاوره‌ای
۳۶	رضایت آگاهانه پیش از شروع مشاوره
۳۶	رضایت آگاهانه در خلال مشاوره
۳۷	رضایت آگاهانه پس از پایان مشاوره
۳۷	جمع بندی
۳۷	اصول راهنمای کار
۳۸	مزایای مشاوره در شبکه‌های مجازی
۴۰	معایب مشاوره مجازی
۴۱	فصل دوم
۴۱	فرایند پایان دادن به کار
۴۱	پایان دادن هر جلسه
۴۲	پایان دادن مشاوره
۴۳	پایان دادن طبیعی در برابر پایان غیر طبیعی
۴۴	پایان دادن طرحریزی شده در برابر پایان ناسازگار طرح قبلی
۴۵	اقت مراجعان
۴۷	فشار روانی و فرسودگی شغلی
۵۱	بخش دوم
۵۱	مشروح و تحلیل جلسه‌های مشاوره
۵۵	فصل سوم
۵۵	همراهی با مراجع در عبور از بحران
۵۵	جلسه نخست
۶۴	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۶۶	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۶۶	جلسه دوم
۷۵	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۷۶	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۷۶	جلسه سوم
۸۵	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۸۶	جلسه چهارم
۹۵	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۹۷	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان

۹۷	جلسه پنجم
۱۰۴	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۱۰۵	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۱۰۶	جلسه ششم
۱۱۳	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۱۱۶	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۱۱۶	پایان مشاوره
۱۱۷	واکنش کارورزان به پایان‌دادن بدون طرح
۱۲۲	رسم ماندگاری اثر مشاوره
۱۲۳	رمرشایی داستان گیتی: روابط موضوعی
۱۲۷	فصل چهارم
۱۲۷	ثبات مثلث‌ها و مقایسه در برابر تغییر
۱۲۷	جلسه اول
۱۳۵	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۱۳۵	توضیحات مشاور پس از جلسه
۱۳۶	جلسه دوم
۱۴۱	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۱۴۲	توضیحات مشاور پس از جلسه
۱۴۲	جلسه سوم
۱۵۰	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۱۵۱	توضیحات مشاور پس از جلسه
۱۵۲	جلسه چهارم
۱۶۰	گفتگو و نظرات اعضا پس از جلسه
۱۶۲	توضیحات مشاور پس از جلسه
۱۶۳	جلسه پنجم
۱۶۸	جلسه ششم
۱۷۵	توضیحات مشاور پس از جلسه
۱۷۶	جلسه هفتم
۱۸۲	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۱۸۵	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۱۸۵	جلسه هشتم

۱۹۲	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۱۹۴	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۱۹۴	جلسه نهم
۲۰۱	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۲۰۱	جلسه دهم
۲۰۹	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۲۱۰	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۲۱۰	پایان مقاله
۲۱۱	بررسی مانیفست اثر مشاوره
۲۱۲	رمز گمبایی داستان عذرا: تمایز خود، مثلث‌سازی و نظام هیجانی خانواده هسته‌ای
۲۱۵	فصل پنجم
۲۱۵	مداخله فردی و تغییر احساس، گرش، رفتار و سیستم در رابطه زوجی
۲۱۵	جلسه اول
۲۲۳	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۲۲۴	جلسه دوم
۲۳۲	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۲۳۶	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۲۳۶	جلسه سوم
۲۴۲	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۲۴۴	جلسه چهارم
۲۵۱	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه مشاوره
۲۵۱	- مشاور: عزیزان کارورزان!
۲۵۳	جلسه پنجم
۲۶۱	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۲۶۲	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۲۶۳	جلسه ششم
۲۷۰	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۲۷۲	نشانه‌های (احتمالی) انتقال متقابل کارورزان
۲۷۷	جلسه هفتم
۲۸۵	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۲۸۵	جلسه هشتم

۲۹۲	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۲۹۳	جلسه نهم
۲۹۹	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۳۰۱	پایان مشاوره
۳۰۱	بررسی ماندگاری اثر مشاوره
۳۰۲	رمزگشایی داستان مهرناز: روانشناسی مثبت‌نگر و ویژگی‌های مراحل تغییر
۳۰۹	فصل ششم
۳۰۹	تأثیر روایت سلطه‌پذیری زنان
۳۰۹	جلسه اول
۳۱۷	توضیح مشاور در جلسه
۳۱۷	جلسه دوم
۳۲۴	گفتگوها و نظرات کارورزان پس از جلسه
۳۲۷	جلسه سوم
۳۳۳	جلسه چهارم
۳۳۹	سؤالات و نظرات کارورزان پس از جلسه
۳۴۰	جلسه پنجم
۳۴۵	سؤالات و نظرات کارورزان پس از جلسه
۳۴۵	پایان مشاوره
۳۴۶	بررسی ماندگاری اثر مشاوره
۳۴۷	رمزگشایی داستان ترانه: درک چگونگی‌ها و تغییر روایت
۳۴۹	بخش سوم
۳۴۹	شرح مشاوره‌های نیمه‌تمام
۳۴۹	به همراه پیکربندی جلسه‌ها، طرح نظری مشاوره‌ها و سازمان‌دهی آن
۳۵۳	فصل هفتم
۳۵۳	فرمان‌روایی جزئی از وجود بر کلیت آن
۳۵۳	جلسه اول
۳۶۰	پیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۳۶۱	جلسه دوم
۳۶۸	پیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۳۷۰	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۳۷۰	توضیحات نظری

۳۷۱	رویکردی یکپارچه
۳۷۲	مراحل چهارگانه و بیست گام درمان
۳۷۲	مرحله پیش از شناخت
۳۷۵	جلسه سوم
۳۸۳	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۳۸۴	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۳۸۴	پایان مشاوره
۳۸۷	فصل هشتم
۳۸۷	من نمی‌توانم تغییر کنم، دستم را بگیر!
۳۸۷	جلسه اول
۳۹۲	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۳۹۳	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۳۹۳	جلسه دوم
۴۰۰	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۴۰۰	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۴۰۱	جلسه سوم
۴۰۷	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۴۰۸	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۴۰۹	توضیحات مشاور بعد از جلسه
۴۰۹	توضیحات نظری
۴۰۹	نظریه آسیب‌شناسی روانی پرلز
۴۱۲	جلسه چهارم
۴۱۸	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۴۱۹	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۴۱۹	- نکاتی آموزشی
۴۲۰	جلسه پنجم
۴۲۵	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۴۲۵	توضیحات پایانی
۴۲۷	پایان مشاوره
۴۲۹	فصل نهم
۴۲۹	تصمیم‌گیری کارآمد

۴۲۹	جلسه اول
۴۳۵	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۴۳۵	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۴۳۵	توضیح نظری
۴۳۷	پایان مشاوره
۴۳۹	فصل دهم
۴۳۹	کنار آمدن با فقدان و سوگواری
۴۳۹	جلسه اول
۴۴۷	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۴۴۹	گفتگو و نظرات کارورزان پس از مشاوره
۴۴۹	توضیحات نظری
۴۵۰	جلسه دوم
۴۵۸	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۴۵۸	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۴۵۹	توضیحات مشاور پس از جلسه
۴۶۰	جلسه سوم
۴۶۶	بیکربندی و تحلیل گام‌های جلسه مشاوره
۴۶۷	گفتگو و نظرات کارورزان پس از جلسه
۴۶۷	توضیح مشاور پس از جلسه
۴۶۷	پایان مشاوره
۴۶۹	منابع

مقدمه

مشاوره غالباً فعالیتی رودررو تعریف شده است؛ اما با توجه به اهمیت روزافزون رشته‌های یاورانه در زندگی مردم از یک‌طرف و کمبود امکانات تربیت نیروی حرفه‌ای و نظارت بر کار آنها از طرف دیگر، فارغ‌التحصیلان رشته‌های یاورانه، در حال حاضر از کارآمدی کافی برخوردار نیستند. همچنین هزینه‌های بالای کارورزی تحت نظارت باعث شده است تعداد بسیاری از فارغ‌التحصیلان نتوانند صلاحیت‌های کسب پروانه اشتغال را اخذ کنند. بسیاری از آنان به‌دلیل شغل اکنون بدون کارورزی مشغول به کار هستند. هدف از تألیف این کتاب، ارائه الگو است که نشان‌دهنده امکان ارائه خدمات مشاوره‌ای استادان در شبکه‌های مجازی است؛ مشاوره‌ای که در فضای مجازی و گروه‌های بزرگ ممکن می‌شود. مؤلف در یک دوره زمانی به اجرای این روش اقدام کرد تا مشکلات احتمالی بررسی شود. این کتاب الگو است برای آغاز تدوین برنامه‌های استاندارد کارورزی تحت نظارت استادان که در حجم بالایی ممکن می‌شود و به‌همان‌سان، نیاز به هزینه، فضا، زمان رفت‌وآمد و امکانات بسیار کمتری دارد. همچنین برای مشاورانی که در شهر خود دسترسی به استاد ناظر ندارند، به‌سادگی این امکان را فراهم می‌کند و بالاخره در این روش مشاوره، مراجعان به‌دلیل ناشناس بودن در فضای مجازی، به راحتی همکاری می‌کنند.

یکی از مهم‌ترین عناصر تربیت نیروی کارآمد، پرورش هویت حرفه‌ای است. جامعه امروز قدرت نهفته در متخصصان را مشروع می‌داند؛ باین‌حال، اغلب دانش‌آموختگان رشته‌های یاورانه با فرایند پرورش هویت حرفه‌ای و کسب این قدرت با مشکل روبه‌رو می‌شوند (Flanagan & Flanagan, 2007). متخصصان مشاوره درحالی‌که برای معرفی حرفه خود به عموم مردم تلاش می‌کنند، باید برای درک هویت خود نیز تلاش‌های زیادی انجام دهند.

(Lanman, 2010). به‌تازگی، انجمن مشاوره آمریکا^۱ (Kaplan & Gladding, 2011) در گزارش کمیته ۲۰۲۰ خود اظهار کرده است، کسب هویت حرفه‌ای، وظیفه‌ای است که سازمان‌های مختلف باید درگیر آن شوند.

هویت حرفه‌ای دارای دو بُعد درون‌فردی و برون‌فردی است (Dollarhide, Gibson & Moss, 2010). در بُعد درون‌فردی، متخصصان به خود برچسب عضویت در آن حرفه را می‌زنند و با کار بر کسب مهارت‌ها، ارزش‌ها، نقش‌ها، نگرش‌ها، اخلاق، حالت‌ها، افکار و الگوهای حرفه‌ای، تلاش می‌کنند هویت فردی خود را با هویت حرفه‌ای یکپارچه کنند (Nugent & Jones, 2009; Auxier, Hughees & Kline, 2003). در بُعد بین‌فردی متخصصان به‌کار در مورد یکپارچگی حرفه‌ای و شخصی، از بازخوردهای استادان ناظر خود بهره‌مند می‌شوند (Dollarhide, Gibson & Moss, 2013).

پرورش هویت حرفه‌ای پدیدار فرایندی زمان‌بر است. هر مشاور ناگزیر، از مرحله بدون تجربه شروع می‌کند به اضطراب‌آور است. معمولاً سازگاری افراد با این نوع از اضطراب روی پیوستاری با در حال‌آهایی ناکارآمد صورت می‌گیرد. یک‌سر این پیوستار به‌صورت حد انتهایی خودسرزنشگری کامل نشان داده می‌شود که با تواضع غلط همراه است. حد انتهایی مقابل به‌صورت پهلوان پنبه‌بودن و داشتن اعتمادبه-نفس بیش از حد نشان داده می‌شود؛ یعنی داشتن نگرش «وانمودکن هستی، آن را به‌وجود می‌آوری» (Flanagan & Flanagan, 2007). به‌ترتیب فرض کرد، اگر مشاور خود را در حد وسط نگاه‌دارد، هویت پایدار کسب خواهد کرد. مشاوران در حال پرورش هویت پایدار، راه‌های مختلف را کشف می‌کنند تا به یکی متعهد شوند. هویت کارورزان در حال پرورش هویت پایدار، رونوشت هسته‌ای استادان ناظرشان نیست؛ به‌همان‌سان در تضاد کامل با هویت‌های آنان نیز نیست. این کارورزان سازگاری خوبی دارند و با همکاران، همکلاسی‌ها و استادان خود روابط خوبی برقرار می‌کنند. هویت حرفه‌ای مشاوران، موضوع مورد مناقشه میان پژوهشگران بوده است (Hill, 2004; Gale & Austin, 2003). آگزیر، هاگز و کلاین (۲۰۰۳) اظهار می‌کنند که مشاوران تحت آموزش، پیش از آنکه هویت حرفه‌ای

مشاوره را در خود پرورش دهند، باید ابتدا هویت حرفه‌ای داشته باشند. اسپرگان^۱ (۲۰۱۲) در مورد موضوع‌های تعیین‌کننده‌ای که معرف حرفه مشاوره هستند، پژوهشی انجام می‌دهد. هدف وی این بوده است که وجوه اشتراک و تمایز این حرفه را با حرفه‌های دیگر تعیین کند.

درمیان عوامل پرورش هویت حرفه‌ای، کارورزی تحت نظارت، از اهمیت خاصی برخوردار است. آنچه موجب تأخیر در صدور پروانه می‌شود، فرایند کارورزی مفید در حد رآمدی متخصصان تازه‌کار است. فرایند کارورزی اصولاً، فرایندی زمان‌بر است. این امر مستلزم کار فشرده و تخصصی است که مدیریت، هزینه و امکانات کافی لازم دارد. نبود نیروی انسانی موجب شده است که سازمان‌های حرفه‌ای به روش‌ها و گزینه‌های جدیدی دست آورند. امروزه در کشورهای پیشرفته تمهیداتی برای این معضل در نظر گرفته شده است. برای نمونه، با ایجاد معیارهای شتاب‌دهنده در مشاوره، فرصت نظارت سه نفره^۲ را فراهم کرده‌اند. یکی از فرصت‌های یادگیری ویژه، نظارت متناوب کارورزان بر کار یکدیگر است. در آن دو کارورز جلسه‌های مشاوره یکدیگر را به‌طور کامل مشاهده و بازخوردهای خود را آماده می‌کنند تا در جلسه سه نفره به استاد ارائه کنند (Borders, Brown & Purgason, 2015)؛ اما حتی چنین معیاری نیز نمی‌تواند حجم بالای اعضای نظام را که در صورتی که پروانه هستند، پاسخگو باشد. یکی دیگر از راه‌های تسریع این فرایند، استفاده از فناوری است. به موازات افزایش کاربرد تکنولوژی در زندگی روزمره، برای دانشجویان و متخصصان خدمات انسانی فرصت‌های بیشتری ایجاد شده است تا در آموزش و نظارت از راه دور شرکت کنند. هم‌اکنون نظارت از راه دور در رشته‌های خدمات انسانی شریک یافته است و برای یادگیرندگان و متخصصان روش‌های جدیدی از روابط حرفه‌ای فراهم کرده است. البته کاربرد فناوری در کار تحت نظارت، چالش‌های ویژه‌ای را برای متخصصان خدمات انسانی ایجاد کرده است و نیازمند ملاحظات اخلاقی بیشتری است (Carlisle, 2013). (Kristy, Carlisle, Hill, Kirk-Jenkins & Polychronopoulos آموزش برخط^۳ با بهره‌گیری از فناوری می‌تواند مکمل آموزش چهره‌به‌چهره سنتی یا

1. Spurgeon, Shawn

2. Triadic supervitin

3. Online

۴ کارورزی مشاوره در شبکه‌های مجازی...

حتی جایگزین تعاملات چهره‌به‌چهره شود. درواقع، این روش، راه را برای آموزش از جایی غیر از محل یادگیرنده باز می‌کند (Fujikura & Kobayashi, 2013). مقدار دانشجویانی که هر ساله در آموزش برخط شرکت می‌کنند سال به سال رو به افزایش است (Allen & seaman, 2011). در نتیجه نیاز به نظارت از راه دور بر دانشجویانی که در برنامه‌هایی شرکت می‌کنند که مستلزم تجربه کارورزی تحت نظارت است، رو به افزایش است. واتسون (۲۰۰۳) نخستین بار اصطلاح نظارت سایبری را به کار برده است. یکی از روش‌های نظارت سایبری کاربرد نرم‌افزارهای پیام‌رسانی فوری است.

کار تحت نظارت از راه دور منافع بسیاری دارد (Olson, Russel & White, 2002)؛ اما به همان‌سان چندی از نقاط ضعف دارد (Sindlinger, 2011; Chapman, 2008). مؤلف با در نظر گرفتن هم‌زمان این منافع و نقاط ضعف و با توجه به هزینه‌های بالای کارورزی، گروهی در شبکه‌ای مجازی متشکل از دانشجویان و فارغ‌التحصیلان رشته‌های یاورانه ایجاد کرد و در آن گروه، به مراجعان مشاوره داده است. پس از دوره شش ماهه مشاوره استاد که اعضای گروه به اندازه کافی تجربه کسب کرده‌اند، دیگر خود کارورزان در گروه به مراجعان مشاوره می‌دهند و از نظرات بقیه کارورزان و استاد بهره می‌گیرند. کتاب حاضر، گزارش مشاوره‌های برخط و تحلیل مشاوره‌های مرحله نخست است؛ بنابراین این کتاب الگویی برای دانشجویان و فارغ‌التحصیلان فراهم می‌کند.

مطالب کتاب در سه بخش گردآوری شده است. بخش نخست، شامل تشریح سازمان‌بندی کار مشاوره در فضای مجازی (نرم‌افزارهای پیام‌رسانی فوری) از آغاز تا پایان و شامل دو فصل است. بخش دوم، گزارش مشاوره‌هایی است که مراجعان تا گرفتن نتیجه و تغییر شرایط اولیه یا اعلام پایان مشاوره از سوی مشاور، جلسه‌ها را به‌طور منظم ادامه داده‌اند. کارورزان گروه پس از هر مشاوره در گروه مجازی، نظرات خود را ارائه داده‌اند که این گفتگوها و نظرات نیز گزارش شده است. در پایان هر مشاوره، چارچوب نظری کار نیز عرضه شده است. بخش دوم، شامل چهار فصل است که هر فصل مشاوره‌ای را از آغاز تا پایان در بردارد. بخش سوم، نیز شامل چهار فصل است، گزارش مشاوره‌هایی است که به دلایل مختلف، مراجعان بدون پیگیری مشاوره تا رسیدن به اهداف مورد توافق اولیه، جلسات را به پایان برده‌اند. در این بخش پس از هر

جلسه مشاوره، ساختار جلسه تجزیه و تحلیل شده است. در بخش دوم، هدف این بوده است که کارورزان بدون درگیر شدن در جزئیات مشاوره، به جریان کلی مشاوره توجه کنند. برعکس در بخش سوم، هدف تجزیه و تحلیل جزئیات و مراحل هر جلسه مشاوره بوده است. اگر خوانندگان کم حوصله‌ای هستید، توصیه می‌کنم خواندن کتاب را از بخش دوم شروع کنید و بعد از مطالعه سفر مشاوره‌ای نخستین مراجع، به بخش نخست مراجعه و آن را مطالعه کنید. پیشنهادات ارزشمند شما را در آدرس s_shariatmadar@yahoo.com پذیرا هستم. سپاسگزار خواهم بود با نظرات اصلاحی خود، چاپ دوم را غنی‌تر کنیم.